

Anne Järvinen, Annina Latva & Emma Hiilesniemi

Työpajan nimi: Kielipalapeli

Kohderyhmä: 3-6 luokkalaiset

Tavoitteet: Keksitään pseudokieli. Tulostetaan kielen sanoja erivärisille paperilapuille, joita oikein yhdistelemällä voi rakentaa erilaisia pseudokielen lauseita. Keksitään ohjeet kielioppiin ja algoritmiin. Tehtävässä yhdistyy elämyksellisyys ja loogisuus ja siinä pääsee kokeilemalla oppimaan myös virheiden kautta. Haluamme työpajalla innostaa kielten opiskeluun sekä madaltaa kynnystä muidenkin kielten kuin englannin opiskeluun. Pyrimme työpajan avulla osoittamaan, että kielet ovat usein hyvin loogisia kokonaisuuksia. Kohotetaan myös työpajaan liitetyn tarinallisuuden avulla kohderyhmäläisten motivaatiota tehdä ja oppia. Tehdään samalla projektista myös itsellemme mielenkiintoinen.

Sisällöstä:

- Yhdistetään työpajaan tarinallisuutta: Pseudokielen takana sademetsän kansa, jonka kieltä ohjaajien (=tutkijoiden) pitäisi osata tulkita
- Kielestä on jo karkeasti jonkun verran selvillä, mutta seinä on tullut vastaan ja oppilaat pyydetäänkin nyt hätiin ratkaisemaan kielen sanajärjestys algoritmi sekä auttamaan muodostamaan lauseita
- Ideana on antaa oppilaiden itse hoksata kielen sääntöjä esimerkkejä ja paloissa toistuvien värien loogisuutta hyödyntäen
- Ensimmäinen tehtävä on kielen piirteiden havainnointi ohjaajan avulla.
- Seuraava vaihe on sääntöjen ylös kirjaaminen jo selvillä olevan perusteella ja kielen logiikkaa hyödyntäen (esim. millainen on sanajärjestys, mitä toistuvia rakenteita löytyy)
- Lopuksi kokeillaan itse muodostaa lauseita, jotta tutkijat saavat sanottua/kysytyä tarvittavia asioita

Pseudokielestä:

- Sanataso (keksimme esim. lemmikeille ja väreille sanoja)
- Sanat ovat erivärisillä paloilla sanaluokasta riippuen; sanaluokka voidaan tunnistaa myös sanan muodosta (verbit päättyvät -i:hin jne.). Jokaiseen sanaan tulee pseudokielen sana ja sen suomennos. Näin sanat ja niiden merkitys ovat koko ajan nähtävillä.

- Syntaktinen taso: sanajärjestys, missä järjestyksessä toteamus-, kysymys- ja kieltolauseissa ilmenevät verbit, substantiivit, adjektiivit ja pronominit, (ehkä) numeraalit ja genetiivi
- Kieli pohjautuu löyhästi esperantoon

Työpajan valmistelu:

- Toteutettavissa luokkahuoneessa
- Ohjaaja saa valmiin tulostettavan paketin, jossa on työpajan juoni, tarvittavat pohjatiedot, muut tarvikkeet työpajaa varten. Paketti sisältää myös valmiita reploja ja huomioota, mihin huomio tulee kussakin vaiheessa kiinnittää ("Mitäs me huomataan, kun katsotaan punaisia sanoja? Millaisia sanoja ne ovat? Entäpä vihreät? jne.). Pakettiin kuuluu myös "oikeat vastaukset" eli sanajärjestys ja huomiot kielen piirteistä.
- Erivärisille lapuille tulostettuja pseudokielen sanoja valmiina
- Lappuja varten esim. pöytätao/magneettitaulu, jotta niitä pystyy siirtelemään ja muodostamaan lauseita
- Ryhmissä muodostetaan esimerkkilauseiden perusteella lauseita
- Ryhmissä myös sovitaan mihin sääntöjä kirjataan ja kuka ne kirjaa
  - Olisiko kirjaaja joku ohjaajista? (pystyisi auttamaan jäsentämään sääntöä ja kysymään neuvoa johdattelevasti oppilailta)

Juoni:

Tutkijaryhmä on seikkaillut sademetsässä ja löytänyt kansan, jonka kieltä he nyt yrittävät ratkaista. He ovat kuitenkin joutuneet umpikujaan, eivätkä saa enempää selville. Onneksi tutkijat kuitenkin ovat kuulleet, että luokasta löytyy niin taitavia oppilaita, että heidät on nyt pyydetty apuun tähän tärkeään tehtävään. Tutkijoilla on oppilaille seuraava tehtävä: kielen sääntöjen kirjaaminen. Tehtävä aloitetaan tutustumalla kieleen ja huomaamalla kielestä säännönmukaisuuksia:

1. Tutustutaan yhdessä sanoihin. Samanväriset sanat kootaan yhteen (taululle, pöydälle) ja pohditaan, mikä niitä yhdistää, ja kirjataan havainnot ylös. Ohjaaja toimii tukena ja kohdistaa huomion sanaluokkiin tässä järjestyksessä: subst -> verbi -> adjektiivi. Tämän jälkeen tutkitaan pronomineja ja numeraaleja, sekä tutustutaan kieltosanaan.

Opettaja kirjaa ylös oppilaiden huomaamia sääntöjä (opettajalla oikeat ratkaisut tiedossa, tarvittaessa johdattelee oppilaita tajuamaan sanajärjestyksen)

2. Kirjoitetaan kielelle säännöt, missä järjestyksessä sanat lauseissa esiintyvät, toisinaan luodaan algoritmi. Algoritmi alkaa näin: Jos kyse on toteamuslauseesta /kielteinen lause /kysymyslauseesta, järjestys on..., jos taas ... niin silloin... jne. Kieli on ns. SVO-kieli, eli sanajärjestys on subjekti, mahdollinen kieltö, predikaatti, objekti. Monikon tunnus on -t (adjektiivin taipuu monikossa substantiivin mukaan).
3. Kun kielen säännöt ovat selvillä, oppilaat saavat itse kokeilla muodostaa lauseita!

Lopuksi lapset saavat kunniakirjan auttamisesta.

Kielen hahmotelma:

Substantiivit (päättyy o)

ruoka = fodo
leipä = bredo
auto = auto
koira = dogo
kissa = gato
polkupyörä = konkelo
kaupunki = urbo
talo = domo
perhe = famo
maito = milko
vuosi = ano

Persoonapronominit

minä = mi
sinä = vi
hän = si
me = ni
te = visi
he = isi
se = gi

Verbit (päättyy i)

olla = esti
omistaa = havi
mennä = iri
haluta = voli
syödä = mangi
juoda = drinki
saada (olla lupa) = devi
ajaa = draivi
kirjoittaa = skribi
tykätä = digi

Adjektiivit (päättyy a)

iso = bigga
pieni = lilla
hyvä = buena
huono = sukka
uusi = nua
vanha = alta
punainen = reta
musta = blaka
valkoinen = vita

Numeraalit (päättyy -ga)

1 = vga
2 = kaga
3 = kolga
4 = nelga
5 = viga
6 = kuga
7 = sega
8 = kasiga
9 = ysiga
10 = kyga
11 = kydavyga
12 = kygakaga

20 = kadakyga
21 = kadakydavyga
22 = kadakygakaga

30 = kolgakyga

Kielto

ei = ne

Omistus

minun polkupyörä = konkelomi
minun kissa = gatomi
minun kissat = gatotmi
minun valkoinen kissa = vita gatomi
minun valkoiset kissat = vitat gatotmi

Monikko = t

Kuinka = Qui

Minulla on valkoinen koira ja kolme mustaa kissaa
Mi havi vita dogo et kolga blakat gatot

Minä olen 10 vuotta
Mi esti kyga anot

Minä ajan polkupyörällä
Mi draivi konkelo

Minä haluan uuden polkupyörän
Mi voli nua konkelo

Minun polkupyöräni on valkoinen
Konkelomi esti vita

Minun kissat tykkäävät ruoasta
Gatotmi digi fodo

Jukka ajaa autoa
Jukka draivi auto

Minä en ole vanha
Mi ne esti alta

Meillä ei ole mustaa koiraa
Ni ne havi blaka dogo

Minun polkupyöräni ei ole uusi
Konkelomi ne nua

Onko sinun talosi uusi?
Esti domovi nua?

Onko sinulla iso talo?
Esti vi bigga domo?

Onko teillä koiraa?
Havi visi dogo?

Kuinka vanha sinä olet?
Qui alta vi esti?

Kuinka vanha teidän koira on?
Qui alta dogovisi esti?